

2017-09-01

**Rapport från
Göingebygdens Biologiska Förenings**

BIOBLITZ

**vid Aggarp-Röshult-Möllarp
inom Hässleholms kommun
lördagen den 10 juni 2017**

Totalt 681 växt- och djurarter!

Syftet med en bioblitz är att upptäcka, räkna, kartlägga och lära mer om de levande varelserna inom ett område. I detta fall området kring Aggarp-Röshult-Möllarp (se bifogad karta på sidan 4). Det ger oss också möjligheten att träffas inom vår förenings olika temagrupper och att genomföra fältarbete tillsammans och därmed utöka områdets lista över förekommande arter.

Det syftar även till att öka intresset för biologisk mångfald och förståelsen för att skydda och vårda värdefulla områden.

Sverige och den biologiska mångfalden

Tvärtemot vad de flesta tror är Sverige bland de sämsta länderna i Europa på att skydda sin natur. 91 procent av befolkningen tror enligt Världsnaturfonden WWF:s nya undersökning att Sverige är mycket eller ganska bra på naturskydd.

Bland 27 EU-länder ligger vi i själva verket på plats 19 när det gäller hur stor landareal vi procentuellt sett har skyddat och på plats 18 för statens avsatta miljöbudget i procent av BNP – men det finns ett massivt stöd för skydd av natur och biologisk mångfald hos de svenska väljarna. Den biologiska mångfalden i Sverige minskar. Arter utrotas och ekosystem förstörs. Nästan tvåtusen arter i Sverige, exempelvis vittryggig hackspett och fjällräv, är hotade och rödlistade.

De främsta orsakerna till utarmningen av vår natur är ett allt intensivare brukande av jord, skog och hav – och resurserna för att avsätta skyddade områden har sjunkit kraftigt sedan 2007 (Källa: WWF).

Så kan vi absolut inte ha det!

Lördagen den 10 juni...

genomförde vår förening (Göingebygdens Biologiska Förening) en s k Bioblitz inom området **Aggarp-Röshult-Möllarp** (drygt 200 hektar; se karta sid 4), där vi letade efter så många växt- och djurarter vi kunde finna inom ett begränsat område. **Vi värnar nämligen den biologiska mångfalden!**

Genom området rinner Hörlingeån i dess östra del, medan kuperade skogsområden (upp till 160 möh) breder ut sig i väster. Vägar, mindre betesmarker, smådammar och ett antal fastigheter finns också inom området.

Vi var **40 medlemmar** som vid åttatiden samlades vid f d Hillarps såg för att under dagen delta i inventeringen.

Det hade regnat rejält under natten och temperaturen på morgonen var 13-14 grader C. Vädret blev dock allt bättre ju längre uppåt dagen vi kom. Eftermiddagen blev varm (20-22 grader C) med växlande molnighet, d v s **ganska idealiska väderförhållanden!**

Inventeringarna genomfördes i olika grupper; **flora-, fågel- och småkrypsgrupperna** samt med fotografer från vår **digitalFOTOgrupp** fördelade på de olika grupperna.

De flesta artgrupper inventerades. Vi saknade dock inventerare då det gäller alger, fladdermöss och fiskar samt skalbaggar inom ryygradslösa djur.

Vid tolvtiden återsamlades vi för **en gemensam lunch** (pastasallad med kyckling, grönsaker, fetost och oliver), som vår förening bekostade.

Efter lunchen fortsatte inventeringarna, och floragruppen var väl den grupp som höll på längst, till sen eftermiddag! En anledning var att man strax väster om Aggarps by fann en sluttande äng med - för vår kommun - rara växter.

Detta är **andra gången vår förening genomför en bioblitz** inom Hässleholms kommun. Förra gången var på sensommaren i fjor - lördagen den 13 augusti. Då fann vi 534 olika växt- och djurarter inom området Guldkusten-Dalleröd invid Hovdalafälten. Det arrangemanget drabbades dock av dåligt väder med kyla och regn.

Tidningen Norra Skåne hade en kort artikel om vårt arrangemang dagen före vårt genomförande. För oss är det viktigt att få ut budskapet angående vikten av att värna den biologiska mångfalden!

Thomas Johnsson

Ansvarig för arrangemanget

070-331 61 26 alt thomas@clangula.se

Inledande genomgång och visning av några insektsfällor

Foto: Inge Hallabro

Inventeringsområde

Möllarp

Hillarps såg

Äggarp

Röshult

Området som vi inventerade var på totalt 205 ha och med varierande biotoper som bokskog, lövblandskog och ren granskog i varierande ålder. Det fanns också hyggen och yngre planteringar. Det fanns också en genomkorsande kraftledning med låga buskar i ledningsgatan. Några hus med trädgårdar och lite öppen gräsmark. I anslutning till en gård finns en anlagd damm som anlades för 4 år sedan. Det fanns även ett par mindre dammar i skogen. Utmed ena kanten på området rinner Hörlingeån och bitvis omges den av fuktängar med lägre vegetation. Terrängen är ganska kuperad.

Gul linje markerar inventeringsområdet för vår bioblitz.

Skala 1:12 000

Antalet arter rapporterade till Artportalen 2017

Tabell 1. Sammanställning av antal arter i olika grupper.

	Alla		Rödlistade	
	2016	2017	2016	2017
Kärlväxter	251	260	2	5
Mossor	42	52		
Alger	1	0		
Lavar	13	16		
Svampar	32	77	1	0
Ryggradslösa	142	206	0	3
Fåglar	47	63	8	8
Grod/kräldjur	4	4	0	1
Däggdjur	2	3		
Totalt	534	681	11	17

Antalet arter som rapporterats till artportalen från det inventerade området ökade från 195 till 780. Hela 58 arter hade inte tidigare rapporterats på artportalen från Hässleholms kommun. Av dessa var 43 svampar, 14 ryggradslösa djur och 2 mossor. Därmed ökade antalet rapporterade arter för kommunen under den 10 juni från 6774 till 6832. Tjugofem av arterna hade inte rapporterats från Skåne tidigare på artportalen.

Några reflexioner:

Röshult är ett relativt okänt område som visat sig ha betydande kvalitéer. Vid en jämförelse med Dalleröd 2016 bör det påpekas att vädret var bättre i år och förklarar en stor del av skillnaden. Vidare hade vi en svampexpert med denna gång, vilket ökade på svampskörden.

Pål Axel Olsson

pal_axel.olsson@biol.lu.se

Bioblitz kärlväxter (260 arter)

Smörbollar

Gökblomster

Källört

Hartsros

Foto: Ole Tryggesson, Inge Hallabro, Crister Albinsson och Thomas Johnsson

Deltagare: Crister Albinsson, Carl-Axel Andersson, Johnny Nilsson, Ole Tryggesson, Gunhild Lindhe, Kaj Nilsson, Solweig Mattsson, Kent Nilsson, Ingrid Selander, Per-Olof Nilsson, Sven-Åke Hansson, Gunilla Adamsson, Inge Hallabro, Sten och Ann-Louise Haraldsson, Ingela Söderblom, Magnus Wahlqvist och Annette Åberg.

Vi var ett tiotal personer som i första hand inventerade kärlväxter och mossor. **Inalles blev det 260 kärlväxtarter.** Redan vid samlingsplatsen kunde vi se ett av dagens finare fynd, **smörbollar**. Smörbollar tillhör de växter i det äldre, öppna odlingslandskapet som genomgår en, om än långsam, så tydlig och stadig minskning. Dit hör även **jungfrulin**, **backtimjan**, **darrgräs**, **sommarfibbla** och **åkerkulla**, som vi fann bl.a. i Aggarps by. Just där hittade vi en fin, icke konstgödslad gammal betesmark med källflöden. **Darrgräs**, **kamäxing**, **sommarfibbla** och **backtimjan** har alla mycket få kända växtplatser inom kommunen norr om Hässleholm. Flera andra intressanta växter fanns i betesmarken, av vilka **källört** var den mest överraskande. Den var sällsynt i Skånes urbergsbygd redan på Weimarcks (den äldre) tid, och ansågs ha förlorat 75% av sina förekomstlokaler i Skåne från ca 1960-talet fram till sekelskiftet. Men i Aggarp har källört sannolikt ännu en av sina rikaste och vackraste förekomster i hela landskapet.

Carl-Axel Andersson upptäckte strax att den inventeringsruta (för Skånes florainventeringen) som täcker vår Bioblitz-areal inte var inventerad vid senaste inventeringen, vilket förklarar de många nya och anmärkningsvärda fynden. Ängs- och hagmarksinventeringen gick fram i de där trakterna av Hässleholms kommun år 2004. I den inventeringen finns förvisso betesmarken i Aggarp markerad på kartan, men i den skriftliga dokumentationen finns ingenting angivet om naturskyddsvärdena på platsen. Detta kan tyckas märkligt, men sannolikt har området enbart flygbildtolkats, och av oklara skäl har inte lokalen besökts i fält. Naturvårdande myndigheter borde göras

uppmärksamma på den värdefulla betesmarken med källflöden i Aggarp, så att man om möjligt kan stimulera till ökat betestryck; igenväxningstendenserna är tyvärr tydliga.

Den fina betesmarken fann vi först mot slutet av dagen, då tyvärr flertalet i inventeringsgruppen redan åkt hem. GBF:s floragrupp gjorde dock ett besök på lokalen några dagar efter den 10 juni.

Bland de övriga drygt 250 växterna fanns i stort de man kunde förvänta sig, utom i ett fall: **skunkkalla**. Ehuru kanske vacker och exotisk vid blomningen, breder den ut sig okontrollerat i Aggarps-/Hörlingeån till förfång för vår inhemska vegetation och flora längs ån. Skunkkallan är svartlistad på Naturvårdsverkets preliminära lista och bör nog bekämpas hur det nu ska gå till?

Vi hade i alla fall mer tur med vädret vid årets än fjolårets Bioblitz så vi var glada ändå! En fullständig förteckning av de kärlväxter som noterades kan man finna om man går in på artportalen.se och ställer in datumet 2017-06-10, väljer kärlväxter, samt ritar in en polygon som gott och väl täcker det område som inventerades under bioblitzten.

Framför allt Carl-Axel, med viss hjälp av mig, har fortsatt inventera den Skånes flora-ruta, som täcker stora delar av bioblitzområdet. I skrivande stund finns 363 arter registrerade för rutan, vilket visar att vi nog fick med merparten av de kärlväxter som finns i området under bioblitzdagen.

Crister Albinsson
crister.albinsson@gmail.com

Jungfrulin

Foto: Crister Albinsson

Bioblitz mossor (52 arter)

Råttsvansmossa

Spärrvitmossa

Cypressfläta

Myrsmaragdmossa

Samtliga foto: Ole Tryggesson

Floragruppen hade också, förutom kärlväxter, som uppgift att inventera mossor. Dessa blev av naturliga skäl något styvmoderligt behandlade.

Totalt noterades dock 52 arter. Här kommer några exempel från olika miljöer.

På naken grus vid utspisningsplatsen fanns rikligt med **stor grävlingmossa**. En vanlig art i denna miljö. Andra arter föredrar att växa på levande bark t.ex. **skogshättemossa**, **krushättemossa**, **bandmossa**, **samboradula** och **hjälmfrullania**. Den sistnämnda arten kan bilda utbredda tilltryckta mattor på lövträd som inte står alltför skuggigt särskilt grov asp. Namnet kommer av att en av bladflikarna, mindre än en millimeter, bildar en hjämliknande struktur. Denna fungerar som vattenbehållare och är tillhåll för diverse smådjur t.ex. björndjur. Dessa syns väl i mikroskopet.

I dammen hittades **gaffelmossa**, en levermossa. På senhösten sjunker den till botten och övervintrar där. Under våren stiger den åter upp till ytan. På naken torv vid dammen fanns **myrsmaragdmossa** med välutvecklade kapslar. Silikatblock är ett eftertraktat substrat för många arter, både i sol och skugga. Vanliga arter i exponerade miljöer är **kakmossa**, **berg- raggmossa** och **grå raggmossa**. I skugga påträffa-

des block helt täckta av **mussvansmossa**. En annan art som hittades var **sotmossa**. Arten har fått namnet av att den blir alldeles svart vid torka.

På stenar i och vid ån fanns bl.a. **klippskapania**, **cirkelmossa** och **stor näckmossa**. I denna miljö gjordes också det i särklass roligaste fyndet, nämligen **klomossa**. Den är vanlig norrut men med få fynd i Skåne i modern tid. Vid Lunds botaniska förenings mossinventering i nordöstra Skåne 2015 hittades den på två nya lokaler. Innan dess var den inte noterad i landskapet sen 1921. Växtplatserna är ofta periodvis översvämmade. Arten är anpassad till en naturlig vattenföring med högvatten på våren och lågvatten på sommaren och hösten.

Carl-Axel Andersson

e-post: carlaxelandersson@yahoo.se

Carl-Axel examinerar mossor

Foto: Thomas Johnsson

Bioblitz svampar (77 arter)

Klibbticka

Blodsopp

Klyvblad

Thord Persson med en blodsopp i handen

Detta foto: Thomas Johnsson

Under ledning av Sven-Åke Hansson blev det svampgruppen som kom att bidra med den största ökningen av vårt vetande om den biologiska mångfalden i Hässleholms kommun. **Man fann hela 41 svampar som tidigare inte registrerats från kommunen i Artportalen.** (Dessutom observerades två myxomyceter, vilka i och för sig har föga släktskap med svampar, men – som av gammal hävd - statistiskt räknas som svampar av artportalen). Av de 41 nya för kommunen var det åtminstone fem som inte hade någon enda registrering i artportalen tidigare alls från hela Sverige! 22 av de svampar som noterades har (ännu?) inga svenska, bara vetenskapliga namn.

Resultatet är nog mindre överraskande än man i förstone kanske kan tycka. Flertalet av svamparna som hittades var små skålsvampar, som man inte enkelt finner vid en stilla skogs promenad då man t.ex. letar matsvamp. Här krävs istället skarpsynthet, en iakttagelseförmåga utöver det vanliga och inte minst en mångårig erfarenhet av hur svampar uppträder som parasiter på eller nedbrytare av levande och dött växtmaterial. Många av dem är specialiserade på olika kärlväxter. Och för att finna svamparna behöver man dels känna igen värdväxterna, dels ha i minnet vilka svampar som angriper

de olika arterna. Slutligen, det är få personer som sysslar med dessa små och svårupptäckta skålsvampar, relativt de som skådar t.ex. fåglar och insekter.

Av de 77 svampar som registrerades under dagen fanns naturligtvis också sådana med stora, lätt iakttagbara fruktkroppar och som också är relativt välkända för en svampintresserad allmänhet. Dit hörde t.ex. tickorna **korkmussling**, **björkticka**, **fnöskticka**, **klibbticka** respektive **bokticka**. Bland de skinn som sågs är nog **raggskinn** den mest välkända. En svamp som ibland har förväxlats med en mat-svamp – rökslöjskivling – är **svavelgul slöjskivling**, svagt giftig och som hittades på lövved. Ej heller är **strecknagelskivling** att rekommendera som matsvamp. **Klyvblad** växer oftast på lövved, och fanns på en gammal boktrave i skogen. Den bästa, för att inte säga enda, matsvamp som sågs under dagen var **blodsopp**. Spektakulär är ju också **stinksvamp**, som vi så här tidigt på säsongen dock bara fann i sitt unga utvecklade stadium, som kallas häxägg.

Crister Albinsson

crister.albinsson@gmail.com

Häxägg av stinksvamp

Svavelgul slöjskivling

Strecknagelskivling

Samtliga foto: Crister Albinsson

Bioblitz lavar (16 arter)

1. Hörlingeåns stenbro vid Aggarps by. Gemenskapen är påtaglig. Växtliv, vattendrag, skogsbygd, djur, ängsmark och människor, där laven utgör en del i detta sammanhang.

2. På broräcket finns **pinnlav** (*Cladonia floerikiana*), utan bägare. En klimatklenod, uppbyggd av en svamp och en alg, som lever i nära kontakt med varandra och i samverkan bildar en gemensam bål. En barkklädd upprätt förgrening ger plats åt lysande röda fruktkroppar.

3. **Pinnlav**, en art som trivs på härliga Hallands Väderö, har funnit sin plats i en frisk lummig natur på den historiska valvbrons äldre träräcke över Hörlingeåns porlande vattendrag.

Samtliga foton Lisbeth Olsson

4. Bygden bjuder också på en välutvecklad **slånlav** i ett dominerande mönster av svamp, med hjälp av algcellens klorofyll. I gengäld får algen nytta av svampens vattenhållande förmåga, och detta naturens under tar form vid åns fuktgivande vindar.

5. Till en annan naturkomposition. **Vitmosan**, vilken har som lavsvampen en god vattenhållande förmåga, finner sig väl med en bukett kabbleka i en skönt skyddande miljö. **Skägglav**, känslig för luftförorening, finns inom vårt inventeringsområde.

Lisbeth Olsson

Det gjordes ingen heltäckande inventering av lavar inom området.

Dr Mårtenssons gård

Aggarps by

Hillarps f d såg

Samtliga drönarfoto: Thomas Johnsson

Bioblitz ryggradslösa djur (206 arter)

Kamhornad knäppare

Dvärgantennmal

Skogskärrfältmätare

Trollspinnare

Hagtornsspinnare (larv)

Samtliga foto: Pål Axel Olsson

Deltagare: Lisbeth Olsson, Mats Söderberg, Christer Jönsson, Eva Andersson, Lars Jonsson, Hilde Stadler och Ingvar Claesson. Fotografer: Bo-Göran Andersson och Thomas Johnsson samt Pål Axel Olsson.

I början av juni kan det vara svårt att hitta småkryp eftersom det fortfarande ofta är kallt. Men vädret var nära nog idealiskt vid bioblitzen. En ljummen och mulen natt gjorde att många arter av nattfjärilar lockats till ljuskällorna som stått ute. Att det dragit över ett regn under efternatten var inget problem.

Ängsmiljöerna kring Hillarps såg visade sig vara rika på allehanda småkryp när solen tittrade fram. En annan intressant miljö var kraftledningsgatan vid dämmet nära Skogsbo och gungflyet i själva dämmet.

Vi såg dagfjärilar som **hagtornsfjäril**, **grönsnabbvinge**, **tosteblåvinge** och **skogsnätfjäril**. Värmen lockade även fram många bin, spindlar och skalbaggar. Och bland skalbagarna noterades **sex arter långhorningar**, viktiga naturvårdsarter som främst gynnas av

att det finns död ved. Tre rödlistade småkryp hittades: **kvadratmott**, **skogskärnsfältmätare** och **mindre bastardsvärmare** (som larv). Särskilt fältmätaren var ett fynd. Den är inte registrerad på artportalen för Skåne tidigare, och enligt uppgift finns högst ett fåtal tidigare noteringar. En annan sällsynt nattfjäril var **trollspinnare**.

Pål Axel Olsson

e-post: pal_axel.olsson@biol.lu.se

Skogsnätfjäril

Småkrypsgruppen vid en insektsfälla

Foto denna sida: Bo-Göran Andersson

Bioblitz fåglar (63 arter)

Grå flugsnappare

Rödstjärt (hane)

Bofink (hane)

Lövsångare

Törnskata

Foto: Ingmar Kristiansson och Thomas Johnsson

Deltagare: August Thomasson, Anders Linus Larsson, Tord Persson, Kristina Persson, Lennart Björkqvist och Håkan Winqvist. Medföljande fotografer Ingemar Kristiansson och Lennart Fast.

Området som vi inventerade var på totalt 205 ha och med varierande biotoper som bokskog, lövblandskog och ren granskog i varierande ålder. Det fanns också hyggen och yngre planteringar. Det fanns också en genomkorsande kraftledning med låga buskar i ledningsgatan. Några hus med trädgårdar och lite öppen gräsmark. I anslutning till en gård finns en anlagd damm som anlades för 4 år sedan. Det fanns även ett par mindre dammar i skogen. Utmed ena kanten på området rinner Hörlingeån och bitvis omges den av fuktängar med lägre vegetation. Terrängen är ganska kuperad.

Vi lyckades observera 63 olika fågelarter under dagen inklusive ett sent kvällsbesök. Det kvällsbesöket gav bl.a. **kattuggla**, **nattskärra** och **morkulla**. I övrigt under dagen observerades ungefär de arter man kunde förvänta sig, men några som inte är så vanliga. Vi noterade 5 olika rovfåglar **ormvråk**, **sparvhök**, **röd glada**, en sträckande **brun kärrhök** och en förbiflygande **lärkfalk**.

En fågel som vi förväntat oss men som satt långt inne var **forsärla**. Sjöfåglar var **gräsand**, **knipa** och en **kricka** med ungar. Sångarna var ganska väl representerade med 8 olika arter. Mesar hade vi "bara" 4 arter, **talgoxe**, **blåmes**, **entita** och **svartmes**, dessutom **nötväcka**, **trädkrypare** och **kungsfågel**. Kråkfåglar hade vi 5 arter däribland lite överraskande **nötkråka**. Däremot lyckades vi inte hitta en enda kråka. Typiska skogsfåglar som **domherre**, **mindre korsnäbb**, **stenknäck**, **trädpiplärka**, **ringduva**, **skogsduva**, **bofink**, **gårdsmyg**, **rödhake** och **rödstjärt** sågs också.

I anslutning till den mer öppna marken och bebyggelsen hade vi **buskskvätta**, **svartvit flugsnappare**, **grå flugsnappare**, **näktergal**, **ladusvala**, **hussvala** och **gulsparv**. På hygge

sågs **törnskata** och **skogssnäppa** och **enkelbeckasin**. Av hackspettar hittade vi den **större** och **gröngöling**, men ingen spillkråka.

Vi är nöjda med vårt resultat som ligger ungefär där man kan förvänta sig vid denna tid och i dessa biotoper. Kanske hade det varit lite bättre sångaktivitet om man gjort inventeringen ett par veckor tidigare men då kanske man missat någon sen anländare som **nattskärra**. Vädret var helt okey och stämningen god med trevligt umgänge och god mat.

Håkan Winqvist

e-post: familjen.winqvist@telia.com

Cirka tio procent av våra djur, växter och svampar i Sverige är så hotade att de löper risk att dö ut. Deras livsmiljöer har påverkats av miljöförstörelse och av att jordbruket, skogsbruket och fisket har rationaliserats.

Naturvårdsverket

Bilder detta uppslag: Ole Tryggesson, Inge Hallabro, Bo-Göran Andersson, Ingmar Kristiansson, Lisbeth Olsson och Thomas Johnsson.

Massdöd på jorden!

"Forskarna uppskattar att 10 000 arter försvinner för gott varje år på grund av omfattande illegal jakt, förstörda och förgiftade livsmiljöer, storskaligt industrifiske och inte minst ett varmare klimat på grund av människans utsläpp av växthusgaser.

Dödstakten är nu så hög att man talar om den sjätte massdöden på planeten, minst lika omfattande som den som utrotade dinosaurierna för 65 miljoner år sedan".

Nicholas Bloom, Stanforduniversitetet, USA

Göingebygdens Biologiska Förening (GBF)

***har som ändamål är att främja studiet och skyddet av
djur- och växtvärlden i Göinge och för övrigt odla
intresset för biologiska frågor.***

GBF värnar den biologiska mångfalden!

Layout: Thomas Johnsson, thomas@clangula.se